

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6.50
za en mesec " " 2.20
za Nemčijo celoletno " 29.—
za ostalo inozemstvo " 35.—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . K 24.—
za pol leta " " 12.—
za četrt leta " " 6.—
za en mesec " " 2.—

V upravljanje prejemajo mesečno K 1.70

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat " 13 "
za trikrat " 10 "
za večkrat primeren popust.

Poslano in rekl. notice:

enostolpna pettivrsta (72 mm)
30 vinarjev.

Izhaja:

vsak dan, izvenmi nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravišтво je v Kopitarjevi ulici št. 6. Za
Avstr. poštne bran. račun št. 24.797. Ograke poštne
bran. račun št. 26.511. — Upraviškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Shod zaupnikov S. L. S.

Gorica, 29. febr.

Dne 29. februarja se je vršil v Gorici shod zaupnikov S. L. S. v dvorani hotela »Central«. Zaupnikov je bilo nad 300. Dr. Gregorčič otvori shod S. L. S. s toplim pozdravom na vse navzoče, posebno pa došle zastopnike kranjskih in štajerskih zastopnikov, kranjskega glavarja dr. Šusteršiča, dr. Kreka in dr. Korošca, ki so jih zborovalci čisto no pozdravili.

Poročilo dr. Gregorčiča.

Nato poroča o delovanju zastopnikov S. L. S. v našem deželnem zboru v pretečenem in sedanjem zasedanju. H koncu svojega govora omenja, da do sedaj ni bilo med volilci in poslanci tako ozkega stika, kakor je bilo želeto. Zato je bil današnji shod potreben, da se naša organizacija obnovi, da nastane boljše soglasje, da se stik med poslanci in volilci obnovi. Nesporazumi bodo potem odpadle. Dokler bomo edini, se nas bodo bali in nas bodo iskali. Edinost v klubu naših deželnih poslancev nam daje moč. Slova jači, neslova tlači, edini moramo biti! (Viharno odobravanje.)

Govor poslanca Fona.

Nato je poročal državni in deželni poslanec Fon o delovanju S. L. S. v državnem zboru. Naša stranka ni stanovska stranka, ampak ima dolžnost, skrbeti za vse stanovce. Mi mislimo, da mora ona skrbeti za ves naš narod in da je naša dolžnost, da združimo vse sloje na krščanski podlagi. V naši stranki je prostor za obrtnika, za kmeta, za duhovnika, za uradnika, sploh za vse stanovce.

Gotovo je, da je naš narod na Goriškem v pretežni večini kmečkega stanu. Zato moramo skrbeti v prvi vrsti za našega kmeta-trpina. (Živahno odobravanje.)

Najvažnejša panoga v našem narodnem gospodarstvu naše dežele je živinoreja. Treba je, da živinorejo povzdignemo, ker je skoraj edini vir dohodkov našega naroda. Treba je izboljšati pašnike in odvracati od dežele kužne bolezni. Zahtevalo se je že večkrat, naj se državne meje za uvoz živine odprejo. Toda na jugu in vzhodu naše države so vse dežele okužene. Če se meje odpro, je nevarnost, da se živinska kuga zanese v našo deželo, kar

se je leta 1910 v velikanski meri zgodilo. V imenovanem letu je kuga napravila nad 200 milijonov škode. Zato so naši poslanci glasovali vedno za to, da je treba meje imeti vedno absolutno zaprte proti uvozu.

Za izboljšanje travnikov se je izdelal nov zakon v varstvo planin in planšarstva. Že poprej je vlada izdala velike svote v ta namen, ki pa niso imele uspeha. Sedaj na podlagi novega zakona bo vlada kljub temu pripravljena dati nove podpore.

V Avstriji je sklad 6 milijonov K, ki se izplačuje posameznim deželam po razmerju števila živine. Naša dežela dobiva 400.000 K, dokaz, da se naša pasma dviguje.

Lansko leto je našim vinogradnikom pretila nevarnost, da se vpele vinske davek. Mi smo ta davek pobijali, tako da je načrt za istega vlada popolnoma zavrgla.

Druga nevarnost je obstojala v tem, da bi se več ne dovoljevala brezobrestna posojila, s katerimi je imela vlada žalostne izkušnje. Dajala so se na deset let, toda naši ljudje vsled bede v deželi istih ne morejo plačati. Vsled tega sem predlagal v deželni zbor, naj se vsem vinogradnikom da odlog petih let. — Vlada se je hotela tudi izogniti obljubi, da bi dala za našo deželo 60.000 K brezobrestnih posojil. Hotela je dati le 10.000 K, toda poročilo se nam je izposlovalo, da je ostalo pri prejšnji svoti.

Vlada je dala 3 milijone kron na razpolago, da se pomaga ljudstvu v bedi. Poslanec dr. Korošec je predlagal, naj se doda še 3 milijone kron, ker je bila letos beda velika. (Živahno ploskanje.) V nasprotnih listih je bilo večkrat brati, da so se podpore za Furlanijo že izplačale, kakor bi mi nič ne delali. Toda dr. Gregorčič in jaz sva že meseca junija vlado opozorila na bedo, naj proizvede o isti in sestavi podatke za podpore. Toda konstatirati moram, da so poizvedbe še danes na c. kr. glavarstvu v Gorici. Rabiti bi moral trpke besede: uradniki za službo izpodi. To bi moral reči, toda tega ne storim. Ti gospodje na glavarstvu hočejo imeti boj. Toda povedano jim bodi, da mi kot stranka nismo prosili za olajšavo strankarske bede, ampak ljudske bede.

V državnem proračunu je pol milijona K izkazanih za podpore pri zgradbah cest. Od te svote smo

tudi delali na to, da odpade primeren del na našo deželo.

Tudi kolonsko vprašanje smo hoteli spraviti v tir. Zakonski načrt o tem je že na namestništvu v Trstu. Toda običal je tam iz razlogov, ki jih vi vsi zadosti poznate.

Iz melioracijskega zaklada za osuševanje močvirij in izboljšanje travnikov se tudi izdajo potrebne svote za uravnava Soče, Lijaka, Vipave, Raše itd. Včeraj se je vršila na namestništvu v Trstu konferenca glede uravnave imenovanih rek in hudournikov. Ves trošek bi znašal krog 11 milijonov kron. Vlada je pripravljena dati 9 milijonov, dežela pa bi dala nekaj manj nego 2 milijona. V državnem zboru bomo predlagali postavbo, da bo mogoče začeti z delom že letos.

Urnava vod v severnih deželah se kompenzira na jugu z državnimi železnicami. Sedaj hoče vlada dati severnim deželam »za gališke kanale« pol milijarde kron. Tudi nam na jugu tiče kompenzacija za te zneske.

V državnem zboru sta v bližnji bodočnosti na dnevnem redu predlog za starostno zavarovanje in dveletno vojaško službo. V odseku za starostno zavarovanje zagovarja naše interese dr. Krek, ki je izmed nas stvar najboljše proučil in jo tudi pozna. — Dveletno vojaško službo smo tudi mi zahtevali, letos se odloči, ali se sprejme ali ne. Dovolite mi na tem mestu par opazk. Naš klub je vedno glasoval za vojaške potrebe. Mi smo na stališču, da **treba Avstrijo vzdržati na višini kot velesilo**. Največja nevarnost nam preti od juga, in ako pride do vojske z nesrečnim izidom, bomo stroške plačali v prvi vrsti mi Slovenci. Kdor se torej smeje našemu lojalstvu in patriotizmu, tiče v novi zavod na Šempeturski cesti. (Burno odobravanje.) Toda zvestoba proti Avstriji nam ne brani, da rabimo tudi pomoči v zvezi z našimi brati Hrvati. En narod smo z njimi in treba je, da se na jugu monarhije ustvari novo državno pravno telo, ki naj bi obsegalo vse dežele, koder bivajo Hrvati in Slovenci. Mi zahtevamo jugoslovansko državo, upamo vanjo in se borimo zato z vsemi silami za realizem.

Omeniti hočem še naše uspehe na šolskem polju. Pred tremi leti sem rekel na tem mestu, da mora kopersko učiteljske v Gorico. Borili smo se za premeščenje, ker so bili prostori v Kopru taki, da ni bilo v njih mogoče bivati brez škode na zdravju. Tedaj je

nastal hrup med Italijani v Gorici, goriški župan je brzojavil na Dunaj, da bo v Gorici revolucija (Smeh), če se učiteljske premesti. Povdarjam, da smo dosegli to mi, edino mi, brez vsake zveze z liberalci. Omenjam tudi slovenske paralele na gimnaziji, proti katerim je hujšala »Soča« občine, naj ne dajo niti vinarja zanje. Tudi slovensko realko se nam bo morda posrečilo dobiti v Gorici. Saj nas je Slovencev v mestu nad 10.000, da zasluži mesto pridevek slovenska Gorica, ne italijanska.

Se kratko poročilo o političnem položaju v državnem zboru. Vlada ima sedaj v njem neko provizorno večino. Liberalni Nemci, Čehi in Poljaki tvorijo nekaj kartel za izkoriščanje državnih dobrot. Mi gospodov ne moremo motiti pri tem, gledamo in bomo uredili svoje razmerje proti vladi tako, kakor se nam bo zdelo pametno. Mi se ne usilujemo in čakamo z gotovostjo momenta, ko nas bo vlada rabila. Naš klub ni številčen, toda v njem vlada popolno soglasje in vseh sklepov se vsi člani trdno držijo. Imamo srečo, da je naš načelnik dr. Šusteršič, kateri je v parlamentu priznan za enega najspretnjših in najzmogljivejših parlamentarcev. Po njegovi zaslugi se je sklical tudi naš goriški deželni zbor. Ko se je imel sklicati, tedaj se je v Avstriji vse mobiliziralo proti nam, a mi smo zmagali in deželni zbor se je sklical. Zavoljo tega je bil dr. Šusteršič nizkotno napaden v naših liberalnih listih, češ, čemu se meša v goriške razmere. Toda mi zavračujemo take napade, kajti on je načelnik hrvaško-slovenskega kluba in načelnik Vseslovenske Ljudske Stranke. Zato nas nič ne moti, da smo prišli v navskrižje z gotovimi krogi — volilci so zahtevali, naj se deželni zbor skliče in oni so za nas najvišja instanca.

V državnem zboru je na vrsti tudi uradniško vprašanje, ki je istega pomena kakor povišanje učiteljskih plač. Potrebščine za državne uradnike neverjetno naraščajo. Leta 1904 so znašale 393 milijonov kron, leta 1910 562 milijonov. V zadnjih 16 letih so te potrebščine narasle na 340 milijonov K. Razen tega pridejo še povišanja penzij, tako da dosegajo potrebščine za državne uradnike svoto 682 milijonov K! Res je draginja, stanovanja so se poudarila, naj se povišajo plače uradnikom, ki so potrebni, predvsem pa ubogim delavcem-trpinom. Da bi se pa plače povišale do 6. plačilnega razreda, — temu smo nasprotni!

LISTEK.

Simbolika prstana.

Obróček dróbní, svetla stvar,
Ki skóval te mi je zlatár,
Kako se jasno mi blestíš
In glasno k srcu govóriš.

S. Gregorčič.

Pač nobena druga stvar, noben drug predmet, katerega nosimo na svojem telesu, ne skriva v sebi tako globoke in tako raznovrstne simbolike, kakor prstan. »Obróček drobní, svetla stvar« iz drage kovine, nam lahko pove marsikaj zanimivega. O njegovem pomenu nam pripovedujejo že stari miti. Nesrečnega Prometeja, kateri je ljudem iz nebes ogenj prinesel in je bil za kazen na skalo prikovan, je rešil Jupiter. Ta mu je nataknil na prst prstan, v katerega je bil vdolan kočček od skale, na katero je bil vkovan Prometej, da bi ga vedno ta prstan spominjal prejete dobrote. Po norveški mitologiji je večnost tisti krog ali obroček, ki je nad nami v podobi mavrice, pod nami v okroglo zviti kači.

Potemtakem je prstan v prvotnem

in pravem pomenu simbol večne, nerazrušljive zaveze, kakor pravi pesnik: »dveh rok, dveh src krepák veznik«. Kot tak je torej pečat dveh bitij, katera veže ljubezen, prijateljstvo, hvaležnost ali karkoli. Tako je postal simbol in znak zakonske zveze, ki se začne z zaroko, ko si zaročenca drug drugemu podasta zaročna prstana. In od tedaj:

»Na prstu boš mi lesketal
In skozi žitje me spremljal,
Pomembe polni ti simbol,
Spremnik mi skoz radost in bol.«

Otrok si rad natakne plehnat prstan in se tega otroško veseli. Drugače deklet, ki je izsanjala otroške sanje, gleda prstan in ga vprašuje:

»Bo-li osoda mojih dni
Bliščeča, zlata, kot si ti?
Ni morda tvoj brezkončni krog
Le slika mi brezkončnih tog? —«

Pa še dalje bere deklica, ljubeča in ljubljena nevesta v tem obročku. Ona hoče videti in vedeti v njem vse življenje in mišljenje svojega ljubljene ženinca. Prorokovati ji mora prstan, ali je ljubljene njen vesel, žalosten, zvest ali nezvest . . . Zato pravi:

»O zlati prstan moj!
Naj tvoj sijaj
Ljubezni bode porok mi,
Zvestobe bodi porok mi,
Ti prstan moj!

O zlati prstan moj!
Če je vesel,
Tedaj le iskri se svetlo,
Kot svetlji njemu se oko,
Ti prstan moj!

O zlati prstan moj!
Če v boli mre . . .
Če je pogled njegov mračan,
Pa sam postani mi teman,
Ti prstan moj!

O zlati prstan moj!
Če bo nezvest . . .
Če bo zapustil me kedaj,
Otemni mi za vekomaj,
Ti prstan moj!

Prstan pa je tudi talizman, ki varuje pred nesrečo, daje poročstvo ljubezni, in ker ljubezen nikoli ne mine in ostane še celo onkraj groba, zato se daje tudi mrtvim ljubljencem v temni grob. A če se prstan zgubi ali celo zdrobi, tedaj zasluži pesnikova duša nekaj težkega, usodepolnega. Zato toži:

»Rad z roke zdrsne zlati krog,
In mnog se zlomi, se zdrobi.«

Pa naše deklet je pogumno in zaupa vase in vanj, zato pa:

»Moj z rok nikdar ne pade mi,
Nihče ga ne ukrade mi . . .
Če kateri prstan kdaj se stre,
To drug pač bo, moj prstan ne . . .«

Šega in navada dajati zaročne in poročne prstane je silno stara. Že pri Rimljanih je bila v navadi. V življenju sv. Neže beremo: »s prstanom svoje zvestobe me je zaaral (dal poročstvo)«. Od Rimljanov je prišla in se udomačila med drugimi narodi. V začetku pa so ta okrasek nosili le imenitni in pa ženin, ne pa neveste. Šele v 16. stoletju je postal prstan vseobče vidno znamenje poročencev. Da je prstan znamenje skupnosti, nam dokazuje mnogokrat in mnogokje zgodovina. Praviški kralj Minos iz Krete in stari oče Atencev Tezej sta se pripravila, komu od obeh je oče morsk bog Neptun. Tedaj vrže Tezej prstan v morje in Neptun ga sprejme, ker ga morje ni vrglo nazaj na suho in to je bilo znamenje, da je Neptunov sin — Tezej. Tudi Polikrat, tiran otoka Samos, je hotel z

Državniški talenti grofa Stürgkha se bodo pokazali pri glasovanju za dveletno vojaško službo. Tedaj bo moral imeti večino, ki bo glasovala za to predlogo. Vlada že sedaj obrača požljivo oči na naš klub, ker ve, da je enoten in da drži, ker sklene. Mi pa ne dirjamo za nobenim, in zato se tudi ne ponujamo vladi, da bi glasovali za sprejem takega zakona. Glasovali bomo tedaj za vlado, ko opusti svoj sedanj sistem, sistem zatiranja Slovencev na Koroškem in Štajerskem.

Naša delavna politika je silno komplicirana reč. Marsikaka poteza mora ostati tajna, da nam nasprotniki ne pogledajo v karte. Med nami, poslanci, in vami, volilci, mora biti vera za vero. Vi ste nam podelili najvišjo čast — zastopnikov ljudstva — a tudi težko breme. Prosim tudi, da priznate naše delovanje, da priznate, da je pot, po kateri hodimo, trnjeva. Spoznavajmo se od dne do dne bolj, pozabite na malenkostne, vaše prepire, skrbite v vaseh za slogo, da bomo vsi ena družina! (Živahno odobravanje.)

Govor dr. Šusteršiča.

Nato govori burno pozdravljen dr. Šusteršič, deželni glavar kranjski: Slavni zbor, dragi goriški somišljeniki! Sprejmite mojo iskreno zahvalo za vaš pozdrav in vaš sprejem! Ta pozdrav pa ni veljal skromni moji osebi, marveč veliki ideji, ideji Vseslovenske ljudske stranke. Tudi jaz, dragi somišljeniki, vam prinašam pozdrav hrvaško-slovenskega kluba na Dunaju (Viharno ploskanje), vam prinašam pozdrav centralnega izvrševalnega odbora V. L. S. in bratske pozdrave bratske kranjske S. L. S.

Naj mi bo dovoljeno izpregovoriti o splošnem političnem položaju v Avstriji! Težišče političnega položaja leži v zunanjem polju. Pripoznati si moramo, da je zunanji položaj skrajno napet. Tripoliška vojska se le preveč vleče. V tem tiči velika nevarnost. Italijan, ki se je podal za veselo vihrajočimi zastavami v Tripolis, svest si zmage, je zadel na prehud odpor. Naš južni prijatelj je zato postal nervozen, ker stvari gredo nekoliko drugače, kakor je pričakoval. Dejanski z velikimi stroški in naporji je Italijan zasedel nekoliko obmorskih mest, večji del Tripolitanijske je pa še pod Turkom. Nervoznost nastaja iz tega in človek v nervoznosti rad dela neumnost. Kako so tudi državniški nepreračunljivi v nervoznosti, se nam kaže sedaj, ko so Italijani streljali v Beyrutu na par razdrapanih turških čolnov in postrelili 450 civilistov. Iz tega dogodka je nastala velika evropska afera. Ne ve se, kaj bo še nastalo. Mogoče je vsak hip, da bukne v Turčiji plamen, katerega potem ne bo mogla vsa Evropa zadušiti. Pri tem pa stoji v ospredju najvišji interes naše monarhije. Niti en dan nismo varni, da ne pride plamen v evropsko Turčijo in da se zažge ogenj na Balkanu. Ta zunanji položaj pa vpliva tudi na naš notranji položaj. Pri tem je treba vpoštevati, da naše razmere napram zaveznikom niso take, kakor bi morale biti. Razmerje z Nemčijo pustimo! Bljže nam je razmerje do Italije. Če pogledamo to razmerje, moramo izpregovoriti: „Die wahre Liebe ist es nicht!“ (Prava ljubezen to ni!) Radi tega je razumljivo, da dela to razmerje našim državnikom največje preglavice. V interesu naše monarhije in miru v Evropi je zblizanje naše monarhije in Rusije. Ako smo v sporazumu z Rusijo se nam ni treba ničesar bati, tudi če

žvigne plamen na Balkanu. Toda ta sporazum ne sme biti stari tradicionalen sporazum, da se ohrani »status quo« na Balkanu. Če bukne plamen na Balkanu, pomeni to likvidacijo (razpad) Turčije. Na to moramo misliti. Mi moramo biti za sporazum z Rusijo v interesu evropskega miru.

Zalostno je, da ob času, ko buta nevarnost ob naše meje, imamo tako zalostne prizore v naši monarhiji kakor so dogodki v ogrskem parlamentu, kjer se ob tako nevarnem času baranta o priliki obravnave vojne zakona, baranta s pravicami našega cesarja, kot najvišjega vojskovodje, kjer se celo ljudje, ki so poklicani za to, da branijo te pravice, vdeležujejo tega barantanja. — Vojni zakon, ki leži že eno leto na mizi obeh zbornic, ne pride do nobene rešitve. V Budimpešti se razmere rade izpreminjajo, zato je mogoče, da pride do sporazuma in da se zakon hitro reši. Kakor hitro se to zgodi, tisti trenutek nastane v državnem zboru tista situacija, v kateri se bo vse sukalo okoli vojnega zakona, ko stopi do ministrskega predsednika naloga, o kateri je govoril moj predgovornik, da namreč ustvari večino, s katero se razmere v naši monarhiji uredi. Tedaj pride do slovensko-hrvaškega kluba, kako stališče zavzamemo mi. Moj predgovornik, prijatelj Fon, je povdarjal, da smo na stališču, da damo cesarju, kar je cesarjevega, s prirojeno lojalnostjo; ker vemo, da je mesto našega naroda v Avstriji, da z Avstrijo stojimo in pademo. (Viharno odobravanje.) Lojalnost in patriotizem pa se ne sme zamenjavati, kakor se včasih na merodajnih mestih godi, z neumnostjo. Vlada misli, da so Slovenci dobri in pridni otroci, zato se ni treba zanje brigati. Drugi pa so hudobni, se igrajo z veleizdajo — te treba pridobiti. Na take račune se mi ne bomo podali. Da bi vlada na naš račun kupčije sklepala ob tej priliki, da bi plačilo za hudobne otroke štela na našem hrbtu — to se ne bo zgodilo! (Viharno odobravanje!) Mi smo na stališču, da državi treba dati, kar potrebuje. Kakor smo pripravljeni to dati brezplačno, tako zahtevamo, da tudi drugi to dajo brezplačno. (Burno ploskanje.) Če opazimo, da se delajo kravje kupčije, v tistem trenutku se postavimo na stališče egoizma: Groš za groš, knof za knof! (Veselosť.)

Izrazil bi posebno veselje, da se je posrečilo na Dunaju osnovati hrvaško-slovenski klub, da se je posrečilo ustanoviti enotno politično organizacijo Slovencev in Hrvatov. Izjavljam tudi, da moramo gledati in delovati na to, da se slovenski in hrvaški narod združita v eno narodno skupino.

Sedaj dovolite, da se popolnoma nepoklican nekoliko pečam z goriškimi zadevami.

Pečal sem se — ta greh priznavam — že nekaj let z goriškimi zadevami. Priznam, da sem bil tako trdovraten, da radi tega nisem šel nikoli k spovedi. (Veselosť.) Pečal sem se z goriškimi razmerami, kolikor je bilo prav goriškim voditeljem. Mislim zmiraj, da toliko pečati se, je moja dolžnost, ker V. L. S. kot taka ne pozna nobenih deželnih mej. Mi prištevamo v naš krog vse tiste zavedne Slovence, ki stojijo na tisti načelni podlagi, na kateri smo mi. V tržaški »Edinosti« sem danes čital notico, kjer sta bili dve reči zanimivi. Goriški zaupniki se snidejo v ta namen, da se navadijo klanjati kranjske-

mu deželnemu glavarju, da bodete vi sprejeli moje ukaze! (Smeh.) O tem molčim. Druga je ta, da dr. Šusteršič pride v Gorico, da bo goriško klerikalno stranko krpal. Pri tej točki bom ostal, pa ne dolgo. Krpanje je primeren profesija častivrednih obrtnikov, ki krpajo strgane čevlje, hlače itd. Ne vem pa, da bi bila goriška ljudska stranka potrebna takega krpanja. Poznam pa nekoga, ki bi bil takega političnega obrtnika zelo potreben. Ima strgane čevlje, strgane hlače, strgano stražo, — in to je goriška liberalna stranka. (Burna veselost.) Očividno je tisti, ki je spisal to notico v »Edinosti«, sam nase mislil. (Veselosť.) Jaz ne čutim v sebi nobenega poklica in talenta za političnega obrtnika. In vendar dovolite, da prav odkrito govorim o goriških razmerah.

Gotovo je, da strankarske razmere na Goriškem niso normalne. Nenormalne so zlasti v deželnem zboru. Iz tega nenormalnega položaja bi vsak rad prišel. Očita se naši stranki, da je zvezana z laškimi liberalci. Jaz sem uverjen, da ni nobene zveze, marveč, da je to kooperacija, ki je sama obsebi umevna. Ljudstvo je volilo poslance zato, da delujejo, ne pa, da ne delajo. Normalne razmere v deželi bi nastopile seve takrat, ko bi bila S. L. S. združena z laško ljudsko stranko. Toda za združjenje je potrebno, da se nam laška ljudska stranka približa, ne pa se večja prepad, ki nas loči. S. L. S. si mora varovati svojo neodvisnost in svobodo, ne sme pozabiti in ni pozabila, da je in ostane katoliška stranka in da je ponosna na to. Laški kršč. soc. stranki dam še en svet, naj ne hodijo tožiti drugih ljudi okrog. Politična napaka je bila, da so odložili mandate, a tega so sami krivi in naj ne zvrčajo krivde na druge.

Ta nenaravni položaj ima v sebi kal nevarnosti. Vaš goriški načelnik je povdarjal, da se ne ve, kaj se bo zgodilo: ali bodo dopolnilne ali splošne volitve v deželni zbor. Nenormalnost tega položaja je neodvisna od volje posameznikov. Kakor megle leži na političnem položaju. Sami nimamo v oblasti, da bi to izpremenili. Zeleti moramo le, da se megla dvigne in zasije solnce. Rajši bi imeli 9 laških krščanskih socialcev ko 9 liberalcev v deželnem zboru. Treba nam edinosti! Proč z malenkostmi! Proč z meglo! Solnca v naša srca! Ljubezen naj vlada med nami! (Burno ploskanje.) Tako glejmo v prihodnost kakor krepko organizirana armada. Vsi enega duha, naj nosi zastavo naprej kdor hoče. Ta zastava naj nas vodi do zmage tudi na Goriškem! (Burno odobravanje!)

Volitev novega vodstva.

Nato se je na predlog poslanca Fona izvolil z vsklikom in navdušenjem za načelnika S. L. S. dr. Anton Gregorčič.

V vodstvo so bili izvoljeni:

Jožef Fon, kot državni poslanec, dalje: Ivan Berbuč, dr. Breclj, Bl. Grča, dekan Murovec, J. Kopač, profesor Ipavec, poslanec Marinič, vikar Jože Abram.

O ostalih govorih poročamo jutri.

Kritičen položaj na Ogrskem.

Grof Khuen-Hedervary je, ko se je zadnje čase na Dunaju z merodajnimi faktorji posvetoval, kako bi mogel zlostiti obstrukcijo Košutove in Justhove stranke proti brambni predlogi, izvedel, da merodajni krogi to stvar popolnoma njemu prepuščajo, ker stojijo

na stališču, da se za votiranje tega zakona ne dovolijo nikomur nobene koncesije, tudi ne Ogrom. Ako Ogri brambne predloge, ki uvaja dveletno službovanje, nočejo in ako se reformi vojaškega kazenskega prava upirajo, dobro, pa ostane triletna službena doba in dosedanji kazenski pravni red. Število novincev se zviša s posebnim zakonom, ki ga vlada na vsak način dobi, ker ni ver etno, da bi bodisi avstrijski bodisi ogrski parlament odrekel cesarju potrebno število novincev.

Grof Khuen na si je dovolil pri tem jako nevarno igro. Dasi se mu je jasno povedalo, da merodajni krogi ne puste, da bi se enotnost armade še bolj izpodkopala, je v ogrskem parlamentu naznanil, da je dobil od krone velike koncesije ustavnega značaja, tako da bo odslej odvisno od ogrskega parlamenta, ali se v slučaju potrebe skličejo letniki nadomestne rezerve. To bi bila seveda zelo velika koncesija. Dozdaj je veljalo vedno načelo, da ima edinole krona pravico sklicati nadomestno-rezervne letnike, eventualno rezervne, ako so razmere take, da primanjkuje novincev ali da so pododdelki iz kakega drugega vzroka nedopolnjeni ali pa da je treba večjega števila vojakov vsled kakih izrednih dogodkov. Grof Khuen pa si je kar izmislil, da je cesar zdaj celo to pravico ogrskemu parlamentu izročil, tako da bi odslej armada, kolikor je je na Ogrskem, prišla naravnost pod oblast ogrskega parlamenta, kakor svoje čase, ko so armado sklicevali in zbirali velikaši. Na podlagi te izmišljene koncesije je grof Khuen sklenil celo s Košutovo stranko mir in menil, da bo brambno predlogo špavil skozi.

Sedaj se pa oglasi »Reichspost«, ki je v tem oziru vedno od prave strani informirana, in opozori javnost na Khuenov maneuver. Kakor stvari stojijo, se danes nikakor še ne more za gotovo reči, kaj za to Khuenovo igro tiči. Da bi bil na Dunaju to koncesijo dobil, ni verjetno. Vojni minister Auffenberg in šef generalnega štaba Schemua sta šla takoj k cesarju, da podasta demisijo, ker pač ne gre, da bi zdaj armado komandiral še ogrski parlament. Cesar demisije ni sprejel, ampak jima dal nalogo, da se s Khuenom sama glede teh pomislekov domenita. Tudi prestolonaslednik je bil pri cesarju. Ali je Khuen kaj napačno razumel? Ali pa je morda mislil, da na Dunaju ne bodo pomena njegovega manevra razumeli in bi tako on takorekoč krono in celo monarhijo za izredno važno koncesijo naravnost ogoljufal? Na vsak način je Khuen zdaj v skrajno kritičnem položaju. Napadajo ga Košutovci, ker tega, kar je obljubil, vsled odpora na Dunaju ne bo mogel izvršiti, napadajo ga Justhovci, ki mu očitajo laž in prevaro in so seveda silno veseli, da je Khuen prišel zdaj v konflikt s krono, napadajo ga vsa avstrijska javnost. V nedeljo se pripelje na Dunaj k cesarju, da mu menda sporoči, da mora, kar je obljubil, tudi držati. Če misli to povedati, ne bo ničesar opravil, ker na Dunaju stojijo zdaj vsi na straži, da se Ogrom njihov namen zopet ne posreči.

Ogrska vladna večina sluti, da ji slabo prede. Zato zdaj preti Avstriji in tistim krogom, ki se jih tiče, da bodo Ogri delali na to, da se dualizem odpravi. Prava reč! Dualizem samo Ogrom koristi. Na podlagi dualizma tlačijo in odirajo ubogo Hrvaško vsako leto za milijone in milijone, na podlagi dualizma zatirajo Rumune in Slovake. Ogri naj se le osamosvojijo, bodo videli, kako se jim bo godilo samim. Teh groženj se v Avstriji nič več ne bojimo. Grof Khuen bo moral iti, njegova lažnjiva stranka, ki jo je zbil skupaj samo s pomočjo pandurjev, bo šla narazen in konec koncev bo, da bo treba Ogrski dati splošno in enako volivno pravico. Za to bo že Justh poskrbel. Potem se bomo pa pomenili dalje.

× × ×

Najnovejše vesti pravijo, da je Khuen cesarja napačno razumel (boljše rečeno: napačno razumeti hotel). Cesar je konfiriral z avstrijskim ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom, ta pa z ministrom za zunanje zadeve, grofom Berchtoldom. V teh pogovorih se je naglašalo stališče, da se pravice krone, kakor jih določa zakon leta 1888, ne smejo tangirati. Grof Khuen torej na Dunaju ne bo dobil povoljnega odgovora.

Somišljeniki — zahtevajte v gostilnah — računske listke „Slovenske Straže!“ Naročajo se v pisarni „Slovenske Straže“ v Ljubljani.

morjem skleniti zavezo in v ta namen je v morje vrget zlat obroč. Toda morje ni maralo zaveze s tiranom, zato je vrnilo prstan. Vjeli so ribo in v ribi so našli zlati prstan tiranov. Beneški dož je vrget vsako leto prstan v morje vsled prastare navade v znak zaroke med morjem in suhim. Doktorski prstan naznanja, da se njegov nositelj za vedno posveti znanosti. Še sedaj dobivajo oni visokošolci, ki napravijo izkušnje »sub auspiciis imperatoris« od vladarja dragocen prstan v dar. Prstan je tudi čarovno znamenje, kakor nam dostikrat zgodovina pripoveduje. V vstočnih pravljicah je na dnevnem redu kot čar: Kdor ima čarovni prstan, je vsemogočen, vsi zakladi so mu odprti, pomladi starost itd. Veliko vedo povedati pravljice tudi o Salamonovem prstanu, ki je imel skrivnostna znamenja in čudovito moč.

Kot posebno znamenje oblasti in časti je veljal prstan v raznih časih. Iz povesti o egiptovskem Jožefu iz prve knjige Mojzesove izvem, da je egiptovski kralj snel prstan s svoje roke in ga nataknil Jožefu na roko, kar je značilo, da je postal Jožef faraonov namestnik in podkralj v Egiptu. Tudi pri Rimljanih so ga dočetkoma smeli

nositi samo senatorji in tribuni — znamenje svojega dostojanstva. — pozneje se je udomačil povsod — okrasek. Nemški cesarji so dajali zemljišča v fevd, ko so dotičnemu izročili prstan in palico.

Spomnimo se še prstana kot pečatnika. Rabili so pečatnike mesto ključavnic, ki so bile v prejšnjih stoletjih še jako redke. Ker pa ima pri hiši ponavadi največ skrbeti in shranjevati hišna gospodinja, zato je ona imela prstan-pečatnik, ki ga je ob smrtni uri izročila svoji najstarejši hčeri. Odslej ni prstan-pečatnik več izginil iz rabe, dasi so ga bolj rabili možje kot prej.

Konečno nam je še omeniti prstana kot okraska. Tudi ta raba je starodavna. Imeli so jih na prstih, okrog vratu, v ušesih, v nosu in podbradku (pri divjih narodih) ali okrog rok kot zapestnico. Roke so najraje z zapestnicami krasili Grki, kar je že v njihovi živahni naravi, ker so radi z roko agitali in graciozno gibali pri plesih. Kot zapestnic so se obročkov posluževale že Hebrejke. Istotako Grkinje in Rimljanke kakor tudi drugi narodi. To nam izpričujejo izkapanine.

V slovanskih narodnih in junaških pesmih igra prstan veliko vlogo. V teh

je v prvi vrsti ali čarovno znamenje ali pa talisman. Svojemu ljubljencu-junaku ga da vila, da z njegovo pomočjo premaga zmaja ali drugega sovražnika, reši zakleto kraljčino in odpre in najde zaklad, kajti s pomočjo tega prstana vse vidi, vse ve, je nepremagljiv, vse doseže, vse najde, vse premaga. Pri Slovanih je tudi prstan kot večni spomin na deklico ali na pokojno mater. Tako opeva O. Zupančič iz leta 1875 v pesmi Izmail. Izmail-beg slavi zaročeno svojo lepo hčerko Jenab z ženinom Ahmetom. Vse je veselo. Pa pride Felah k Izmailu in toži njegove hlapce. Imel je samo drag prstan — edini matere spomin. Ta bil mu drag je bil mu svet, in čuval ga je mnogo let, ko čudotvorni talisman jasnil mu je pogled mračan. A deca jesti hočejo, če kruha ni, se jočejo. Zato je prstan pripravil, da bi ga židu zastavil za svojo lačno deco. Kar pridero v hišo Izmailovi hlapci in mu uropajo prstan. Sedaj jih felah toži. In sodba je prav turška. Izmail ukaže svojemu višjemu ekonomu Ibrahimu, naj da felahu pest dateljev za lačne otroke z motivacijo: »ne jesti, to je pa č hudo«. Prstana ni bilo več.

idenčan.